

İki önemli sinema kitabı

SİNEMA seyircisinin önemli bir ölçüde kan kaybedip, sinema dergilerinin matbu olarak basılmasının neredeyse olanak dışı bir eylem olarak görüldüğü kısır bir ortamda, sinemamızın geçmiş dönemleriyle geleceğine ilişkin olgu, olay ve durumları irdeleyen, araştıran giderek bilimsel yöntem ve biçimle inceleyen iki önemli kaynak kitabın yayınlanması, her şeyden önce sinema literatürümüzü zenginleştirilmesi açısından da sevindirici bir olay olarak tanımlanmalıdır.

Başş Saydam'ın doktora çalışmasının bir ürünü olup Doruk Yayınları tarafından yayınlanan "Türkiye'de Sanat Sineması" ile Ali Özuyar'ın daha önce Yapı Kredi Yayınları tarafından çıkan "Sessiz Dönem Türk Sinema Tarihi (1895-1922)" çalışmasının bir açıdan devamı niteliğinde olup yine aynı yayınevi tarafından yayınlanan "Sessiz Dönem Türk Sinema Tarihi:2 (1923-1931)" adlı kitapların tek ortak yanları ise; her ikisinin de kaynak kitap olup, sinemamızın dönemsel pazılandığı önemli bir boşluğu doldurmalarından gelmektedir. Özuyar; bilinen geleneksel tarih yazımının sınır ve yöntemlerini önemli ölçüde zorlayan ayrıntılı çalışmasıyla sinema tarihimizdeki boşlukları büyük ölçüde tamamlarken, Saydam ise "sanat sineması" olgusundan yola çıkarak, daha çok, bu türün postyeniçam (ya da Bağımsız sinema) döneminden sonraki sürecini ele alıp incelemektedir.

Başş Saydam sözü edilen çalışmasında önce; "Sanat sineması" ya da sinema literatüründeki daha yaygın ve de evrensel tanımıyla "Avangard" sinemayı, modern sanat akımlarının ortaya çıkışına koşut olarak, batı sinemasından (Fransa, Almanya, Rusya) örnekler vererek oluşum ve gelişim sürecini irdeliyor. Sonra da bu olgunun Türkiye'deki oluşum ve gelişimini yine tarihsel bir süreç içinde dönemleştirerek "Dünya Savaşı Sırasında Sanat Osmanlı Döneminde Sinema -1896-1945", "Erken Cumhuriyet Döneminde Sinema -1923-1945", "İkinci Sinemasının Kuruluş Süreci" başlıkları adı altında anlatıp, sonrasında ilk örneklerini verdiği 60'lı yıllardan günümüze değin getiriyor. Kitabın üçüncü bölümünde ise "2010-2020

yılları arasında Türkiye'deki sanat sineması anlatısının oluşumu" üzerinde duruyor. Saydam bu çalışmasının temelini; "günümüzde yaygın bir dil kullanımı olan sanat sineması anlatısının nasıl başladığını ortaya koymak ve sonra uluslararası süreçle ulusal sürecin keşiştiği noktaların hangileri olduğunu belirtmektir" diye özetliyor.

Özuyar ise sessiz dönem Türk sinema tarihinin ikinci kitabına, ilkinin sonlandığı 1923'ten başlayarak, ilk sesli Türk filminin çekim tarihi olan 1931 tarihine kadarki süreci anlatıyor. Doğal olarak bu süreç, sinema literatürümüzde "Tiyatrocular ya da Muhsin Ertuğrul Dönemi" olarak tanımlanan 1922 ila 1838 yılları arasındaki döneminin büyük bir kısmını da içeriyor. Özuyar, sessiz sinemanın tarihini içeren bu çalışmasında bir yandan klasik sinema tarihi yazımına sadık kalarak, kronolojik bir sıra ile dönemin olay ve olgularını işlerken, öbür yandan da, bu klasik anlatımın sınırlarını oldukça genişletip zorlarken, sinema sektörünün diğer yanlarını da (sinema sektörü, yapımcılar, film ithali ve dağıtım, tanıtım, gösterim, kent sinemaları, sansür vs.) şaşırtıcı bir zenginlik/çeşitlilik içinde noksatsız bir şekilde ortaya koyuyor. Çalışma; ayrıntılı bir şekilde ele alınan dipnotlarıyla da adeta iki kitap bir arada okunuyormuşçasına bir duygunun oluşmasına da neden oluyor.

Her iki kitap da, çoğu sinema kitapları gibi bir çarpıda okunan, kendini hemen ele veren çalışmalar değil. Ancak; okurundan belirli bir sabır ve dikkat talep eden, sayfalarını çevirdikçe okununu geniş yapraklı tropik bitkiler gibi hemen içine alarak sindirip özümseyen, sinemaya ilişkin tüm tadları/bilgi ve yorumları dozunda verip, mutlaka ama mutlaka her daim elinizin altında bir başvuru kitabı olduğunu hissettiren doyuruculuğa ve de zamana karşı bir kalıcılığa sahip.

Sinemaya ilgi duyanların, bu iki genç yazının (ve de iki güçlü tarihçinin) yapıtlarına kayıtsız kalmayacaklarını, bundan böyle de yalnızca bu çalışmalarını değil, bundan sonraki çalışmalarını da sabırsızlıkla bekleyeceklerini umut ederim...

Şimdi; sinemayı okuyarak izleme zamanı...